

รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างเสริม
ทักษะวิชาชีพผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

The Administration Model of Entrepreneurship Vocational Educational
Incubator for Professional Skills of Student from the Kamphaeng Phet
Technical College under Vocational Educational Commission

ดัชนีญ์ จะวรรณะ

วิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร

Datchanee Jawanna

Kamphaeng Phet Technical College

Email: datchaneena1@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา เพื่อสร้างเสริมทักษะวิชาชีพผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน 1) ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะ ด้วยการสอบถามและการสัมภาษณ์ 2) สร้างรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะ โดยร่วมกันยกร่างรูปแบบและตรวจสอบรูปแบบด้วยการสนทนากลุ่ม 3) ทดลองใช้รูปแบบ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสอบถามและการประเมินพฤติกรรมผู้เรียน 4) ประเมินรูปแบบโดยการสนทนากลุ่มและการประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษามีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และแนวทางการบริหาร พบว่า ควรพัฒนาศักยภาพครูและผู้เรียน

* ได้รับบทความ: 11 สิงหาคม 2565; แก้ไขบทความ: 24 กันยายน 2565; ตอรับตีพิมพ์: 29 กันยายน 2565

ให้มีจิตสำนึกในการเป็นผู้ประกอบการ ควรพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะวิชาชีพที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และควรพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา

2. รูปแบบที่สร้างขึ้นมี 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา 2) การบริหารแผนงานและความร่วมมือ 3) การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา 4) การบริหารงานวิชาการ 3. ผลการทดลองใช้รูปแบบพบว่า หลังการทดลองใช้มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก สูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนการทดลองใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบ โดยภาพรวมในระดับมาก และผู้เรียนมีพฤติกรรมในด้านทักษะวิชาชีพหลังการทดลองใช้รูปแบบมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก สูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนการทดลองใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความพึงพอใจโดยภาพรวมในระดับมากที่สุด 4. ผลการประเมินรูปแบบมีความสอดคล้องในระดับมาก ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารจัดการ; ศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา; วิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร

Abstract

The main objectives of this research to manage the model of Entrepreneurship Vocational Educational Incubator to enhance students' professional skills at Kamphaeng Phet Technical College under the Vocational Educational Commission. Conduct research in 4 steps: 1) Study management of Entrepreneurship Vocational Educational Incubator by questionnaires and interviewed. 2) Create a management model by co-working design model and check the draft model by focus group 3) Try out the model by questionnaires and assessment students' professional skills. 4) The evaluation of the constructed model by focus group and assessment. The data were analyzed by determining the percentage, mean, standard deviation, t-test and content analysis.

The results of the research were as follows: 1. The overall average of the management of the Entrepreneurship Vocational Educational Incubator was at a moderate level, and the management guideline found that teachers and learners should develop the potential of teachers and students to have awareness of being entrepreneur. The learning process should be developed to enhance the necessary vocational skills in the 21st century. The Entrepreneurship Vocational Educational Incubator should be developed as a learning center in educational institutions. 2. The model created has 4

main components: 1) the management of the Entrepreneurship Vocational Educational Incubator 2) the management of plans and cooperation 3) the management of educational resources and 4) the administration of academic affairs. 3. The results of the experiment using the model school administrators and the teachers' opinions after the experiment were average at a high level. Statistically significantly higher than the pre-trial mean at the 0.05 level and satisfaction with the model. Overall, it is at a high level and the learners' behaviors in terms of professional skills after the experimental model were higher than average. The mean before the trial It was statistically significant at the 0.05 level and the overall satisfaction level was at the highest level. 4. The results of the model assessment are consistent at a high level, appropriateness, feasibility and benefits at the highest level.

Keywords: Management Model; Entrepreneurship Vocational Educational Incubator; Kamphaeng Phet Technical College

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564) ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาประเทศในระยะยาวที่ให้ทุกภาคส่วนตระหนักร่วมกันในการพัฒนาประเทศไทยไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยประเทศต้องเร่งพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์ในทุกด้าน ซึ่งต้องดำเนินการควบคู่กับการเร่งยกระดับทักษะฝีมือแรงงานกลุ่มที่กำลังจะเข้าสู่ตลาดแรงงานและกลุ่มที่อยู่ในตลาดแรงงานในปัจจุบันให้สอดคล้องกับสาขาการผลิตและการบริการ การพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถของคนให้มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย และสอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงาน รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการพัฒนาความพร้อมในการต่อยอดทักษะการทำงาน ทักษะการสื่อสาร ทักษะการใช้เหตุผล ทักษะในการประกอบอาชีพ ทักษะเฉพาะในวิชาชีพ ทักษะการเป็นผู้ประกอบการรายใหม่ ทักษะการประกอบอาชีพอิสระ เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558) และสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ซึ่งเป็นแผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี ที่กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” ดังนั้น สถาบันการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาจึงได้จัดการศึกษาตามหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของ

ประเทศไทยและแผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ที่กล่าวถึงการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนทั้งในระดับกึ่งฝีมือ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยีในทุกสาขาวิชา เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน และการประกอบอาชีพอิสระ โดยสำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ ได้มีการดำเนินกิจกรรมที่มุ่งให้องค์ความรู้ด้านธุรกิจแก่นักเรียนนักศึกษาและส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการแก่ผู้เรียนผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมภายใต้ศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา ซึ่งกำหนดให้ทุกสถานศึกษาจัดตั้งศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานของผู้เรียนอาชีวศึกษาให้มีความรู้ทางด้านการจัดการธุรกิจอย่างแท้จริง ตลอดจนพัฒนาทักษะในการคิดเชิงสร้างสรรค์ ด้วยการสร้างชิ้นงาน สิ่งประดิษฐ์ หรือนวัตกรรมใหม่ตามสาขาวิชาชีพและนำมาต่อยอดในเชิงพาณิชย์รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการใหม่ เพื่อเพิ่มช่องทางอาชีพให้กับผู้เรียนสามารถประกอบธุรกิจได้อย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2563)

ศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร ได้ดำเนินการจัดตั้งในปี พ.ศ. 2556 ซึ่งอยู่ภายใต้การดำเนินโครงการ ส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระในกลุ่มผู้เรียนอาชีวศึกษา แต่จากรายงานผลการประเมินติดตามผลการดำเนินงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชรในปลายปี พ.ศ.2563 พบว่า ปัญหาการดำเนินการ คือ สถานศึกษา ยังไม่สามารถดำเนินการตามนโยบายการพัฒนาศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูและเจ้าหน้าที่ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของศูนย์บ่มเพาะอย่างชัดเจน กระบวนการในการกำกับ ส่งเสริม สนับสนุน ติดตาม การดำเนินงานของศูนย์ฯ ยังขาดความต่อเนื่อง ศูนย์ฯ ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน ครูขาดองค์ความรู้ด้านการเป็นผู้ประกอบการ ส่งผลให้การบริหารศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา ไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับการวิจัยของเจ็ดฤดี ชินเวโรจน์ (2562 : 40-46) เรื่องการพัฒนาระบบการขับเคลื่อนศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา พบว่า สภาพปัญหาระบบการขับเคลื่อนศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาด้านกระบวนการ ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านผลผลิต ในสภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับข้อมูลผลการประเมินศูนย์บ่มเพาะการอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร ที่พบว่าตั้งแต่สถานศึกษามีการดำเนินงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษามาตั้งแต่ปี พ.ศ.2556 จนถึงปัจจุบัน สถานศึกษาไม่เคยได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนในระดับภาค เพื่อไปแข่งขันในระดับชาติเลย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานของศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร ยังมีปัญหาที่ยังไม่สามารถดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้เห็นความสำคัญของการบริหารจัดการ ศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาให้ถึงผู้เรียน โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งด้านทฤษฎี และด้านทักษะในการปฏิบัติงานจริงอย่างมีคุณภาพ ให้มีการฝึกทักษะวิชาชีพที่ครอบคลุมทุกด้าน อันจะส่งผลให้เกิดการยกระดับมาตรฐานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเทคนิค กำแพงเพชร และสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่ที่ประสบความสำเร็จ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความจำเป็นพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างเสริมทักษะวิชาชีพผู้เรียน ของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร อันจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา ของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างเสริมทักษะ วิชาชีพผู้เรียน ของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างเสริม ทักษะวิชาชีพผู้เรียน ของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
4. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างเสริม ทักษะวิชาชีพผู้เรียน ของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 : การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ อาชีวศึกษา ของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

การดำเนินการ : เก็บข้อมูลสภาพและแนวทางการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ อาชีวศึกษา ของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จากการใช้การสอบถามและการสัมภาษณ์

ผลที่ได้จากการดำเนินการ : ข้อมูลสภาพและแนวทางการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะ ผู้ประกอบการอาชีวศึกษา ของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างเสริมทักษะวิชาชีพผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

การดำเนินการ: 1) ยกร่างรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างเสริมทักษะวิชาชีพผู้เรียน ของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยการสนทนากลุ่มผู้เกี่ยวข้อง และ 2) ตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างเสริมทักษะวิชาชีพผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลที่ได้จากการดำเนินการ : รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างเสริมทักษะวิชาชีพผู้เรียน ของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างเสริมทักษะวิชาชีพผู้เรียน ของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

การดำเนินการ : นำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยใช้การสอบถาม และการประเมินพฤติกรรมด้านทักษะวิชาชีพ

ผลที่ได้จากการดำเนินการ : ความคิดเห็นและความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างเสริมทักษะวิชาชีพผู้เรียน ของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างเสริมทักษะวิชาชีพผู้เรียน ของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

การดำเนินการ : ประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างเสริมทักษะวิชาชีพผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาโดยใช้การสนทนากลุ่ม และการประเมิน

ผลที่ได้จากการดำเนินการ : รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างเสริมทักษะวิชาชีพผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

1.1 ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้วยแบบสอบถามพบว่า ค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) การบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา 2) การบริหารแผนงานและความร่วมมือ 3) การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา และ 4) การบริหารงานวิชาการ

1.2 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยสรุป 1) ควรพัฒนาศักยภาพครูและผู้เรียนให้มีจิตสำนึกในการเป็นผู้ประกอบการ 2) ควรพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะวิชาชีพที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 3) ควรพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างเสริมทักษะวิชาชีพผู้เรียน ของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า รูปแบบที่สร้างขึ้นมี 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1. การบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 1) จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีร่วมกับคณะกรรมการบริหารศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา 2) ประสานงาน สร้างความร่วมมือกับฝ่ายต่าง ๆ 3) ดำเนินการบ่มเพาะกลุ่มเป้าหมาย ร่วมกับคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ 4) สรุปผลและรายงานผลการดำเนินงานตามกระบวนการ PDCA 5) ปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินและจัดทำเอกสารหลักฐานเพื่อรองรับการประเมิน 2. การบริหารแผนงานและความร่วมมือ ประกอบด้วย 1) กำหนดโครงการพัฒนาศักยภาพศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาไว้ในแผนพัฒนาสถานศึกษา 2) บริหารจัดการข้อมูลการปฏิบัติงานของศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาให้ครบถ้วนสมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน 3) กำกับ ติดตาม นิเทศ และจัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด 4) บริหารจัดการสำนักงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาให้มีประสิทธิภาพ 5) จัดสรรงบประมาณให้แก่ผู้ดำเนินการตามแผนธุรกิจอย่างครบถ้วน 3. การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) พัฒนาศักยภาพครูที่ปรึกษาธุรกิจ 2) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางธุรกิจในสถานศึกษา 3) บริหารจัดการทรัพยากรด้านวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ อาคาร และสถานที่ และ 4. การบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย 1) พัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีจิตสำนึกในการเป็นผู้ประกอบการ 2) พัฒนาศักยภาพผู้เรียนด้วยการศึกษาดูงาน 3) พัฒนาระบบการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะวิชาชีพ 4) พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างเสริมทักษะวิชาชีพผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า 1) รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างเสริมทักษะวิชาชีพผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน หลังการทดลองใช้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนการทดลองใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) พฤติกรรมของผู้เรียนที่ได้รับการสร้างเสริมทักษะวิชาชีพจากศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา หลังการทดลองใช้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนการทดลองใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างเสริมทักษะวิชาชีพผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 4) ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการสร้างเสริมทักษะวิชาชีพผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างเสริมทักษะวิชาชีพผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยภาพรวมมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา เพื่อสร้างเสริมทักษะวิชาชีพผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยดำเนินการอภิปรายผลในประเด็นที่สำคัญตามผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาสภาพและแนวการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลจากการศึกษาสภาพการบริหารจัดการ พบว่า ค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากหัวหน้าศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานของศูนย์ ครูขาดองค์ความรู้ด้านการเป็นผู้ประกอบการ รวมถึงผู้บริหารสถานศึกษาขาดการใช้มาตรการเสริมแรงให้กับครูผู้ดำเนินงานตามภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การบริหารศูนย์บ่มเพาะวิชาชีพไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร สอดคล้องกับ มั่นสนันท์ มีทรัพย์ทอง (2563) ได้วิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดวิทยาลัยเทคนิคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า หลักเกณฑ์และมาตรฐาน

ในการประเมินครูเพื่อเป็นหลักในการพิจารณาความดีความชอบโดยใช้การประเมินผลงานทางวิชาการเชิงประจักษ์ ส่งเสริมให้ครูมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดี และการบริหารงานหรือการทำงานในรูปแบบของคณะกรรมการหรือองค์คณะบุคคล เชื่อกันว่าสามารถสร้างประสิทธิภาพในการทำงานได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นการบริหารงานที่มีการระดมสติปัญญาความคิดและประสบการณ์ของบุคคลหลายคน หลายความคิด ร่วมกันพิจารณาปัญหาและตัดสินใจปัญหาหรือหาข้อยุติอย่างมีเหตุผล

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างเสริมทักษะวิชาชีพผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามองค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา ที่พบว่าภาระงานส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี การประสานงาน การดำเนินการบ่มเพาะกลุ่มเป้าหมาย การสรุปผลและรายงานผลการดำเนินงาน การปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินและจัดทำเอกสารหลักฐานเพื่อรองรับการประเมิน ซึ่งมีหัวหน้าศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเป็นผู้ดำเนินงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ บรรลุตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัดความสำเร็จ ทั้งนี้ผู้บริหารจึงต้องให้ความสำคัญกับความสมัครใจของครูผู้สอนในสถานศึกษาที่จะเสนอตัวเข้ามารับผิดชอบภาระงานในตำแหน่งหัวหน้าศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษายังต้องมีความสามารถในการใช้กระบวนการค้นหาตลอดจนคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและมีทักษะที่เหมาะสมเพื่อเข้ามาปฏิบัติงานในตำแหน่งงานตามที่องค์กรต้องการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรรถนิ์ สุนทรนนท์ (2552) ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติของผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติของนโยบายการพัฒนาฝีมือแรงงานที่ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทัศนคติความคิดอ่านและจิตใจของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากและมีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้งการนำนโยบายไปปฏิบัติของกรมพัฒนาฝีมือแรงงานและสถานประกอบการ

องค์ประกอบที่ 2 การบริหารแผนงานและความร่วมมือ ที่พบว่าภาระงานส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการกำหนดโครงการพัฒนาศักยภาพศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาไว้ในแผนพัฒนาสถานศึกษา การบริหารจัดการข้อมูลการปฏิบัติงานของศูนย์บ่มเพาะฯ ให้ครบถ้วนสมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน การกำกับติดตาม นิเทศ การบริหารจัดการสำนักงาน ศูนย์บ่มเพาะฯ และการจัดสรรงบประมาณให้แก่ผู้ดำเนินการตามแผนธุรกิจอย่างครบถ้วน ซึ่งงานด้านแผนงานและความร่วมมืออยู่ในความรับผิดชอบของรองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนงานและความร่วมมือ มีขอบข่ายภาระงานที่อยู่ในความรับผิดชอบที่มีความสัมพันธ์กัน และสามารถเกื้อหนุนให้งานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาสามารถดำเนินให้มีประสิทธิภาพได้ด้วยการใช้การบริหารจัดการแบบเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ ประยูร อัครบวร และคณะ (2553) ที่กล่าวว่า คนส่วนใหญ่ในประเทศยึดหลักการสร้างเครือข่ายและให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วม มีการกำหนดและตัดสินใจในกิจกรรมทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับองค์การหรือ

หน่วยงานของตน สนับสนุนให้สังคมทุกภาคส่วนและทุกระดับได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อความสำเร็จจะทำให้เกิดพลังพัฒนาการศึกษาที่เข้มแข็งอันจะเป็นรากฐานที่มั่นคงในการพัฒนาประเทศอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน

องค์ประกอบที่ 3 การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ที่พบว่าภาระงานส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพครูที่ปรึกษาธุรกิจ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางธุรกิจในสถานศึกษา และการบริหารทรัพยากรด้านวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ อาคาร และสถานที่ ซึ่งการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยเฉพาะผู้เรียนอาชีวศึกษาที่ต้องเน้นการพัฒนาทักษะวิชาชีพด้านการเป็นผู้ประกอบการ สอดคล้องกับแนวคิดของ อนันท์ งามสะอาด (2553) ที่ได้อธิบายเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการอาชีวศึกษาเพื่อการแข่งขันของประเทศ ต้องมีการจัดหาและพัฒนาเครื่องมือ อุปกรณ์และชุดฝึกทันสมัยในสาขาวิชาที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ จัดหาและพัฒนาห้องเรียนจำลองและห้องปฏิบัติการที่ทันสมัย จัดหาครุภัณฑ์ยานพาหนะ และการส่งเสริมการพัฒนาอาชีพแก่ประชาชนในท้องถิ่น พัฒนาระบบบริหารจัดการอาชีวศึกษาแบบมีส่วนร่วมและเน้นหลักการบูรณาการ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของกรรณิ์ พิพัฒน์ผล (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง องค์ประกอบความสำเร็จของการจัดการอาชีวศึกษาในสถานประกอบการขนาดใหญ่ พบว่า องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุดได้แก่ การมีสื่ออุปกรณ์และเทคโนโลยีทันสมัยและเพียงพอต่อการใช้งาน

องค์ประกอบที่ 4 การบริหารงานวิชาการ ที่พบว่าภาระงานส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีจิตสำนึกในการเป็นผู้ประกอบการและการศึกษาดูงาน การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งงานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษาทุกประเภททุกระดับต่างมีภารกิจที่สำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามที่คาดหวังหรือตามที่ต้องการ การดำเนินการให้ได้ผลดังกล่าวต้องอาศัยการดำเนินการที่ถูกต้องโดยอาศัยหลักวิชาทางการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดของ วีระพันธ์ ลิทธิพงศ์ (2542) ได้นำเสนอการออกแบบหลักสูตรเพื่อใช้ศึกษาและฝึกอบรมทางเทคนิคศึกษาและอาชีวศึกษาที่จำเป็นต้องมีการศึกษาและวิเคราะห์ดูงาน ณ สถานที่ออกไปทำงานจริงในอุตสาหกรรม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชีวัน ทองสอดแสง และคณะ (2560) ที่ได้ศึกษาปัจจัยสำเร็จของหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความล้มเหลว คือ การขาดความรู้ในการดำเนินธุรกิจ หรือมีความรู้แต่ไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการแข่งขันในปัจจุบัน

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างเสริมทักษะวิชาชีพผู้เรียน ของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่พบว่า ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบที่พัฒนาขึ้นโดยรวมอยู่ในระดับมาก และพฤติกรรมของผู้เรียน

ทวิศึกษาเกี่ยวกับการสร้างเสริมทักษะวิชาชีพผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา หลังการทดลองใช้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนการทดลองใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่มีองค์ประกอบของรูปแบบสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง มีกระบวนการปฏิบัติที่สะดวกและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ วาโร เฟิงส์วส์ดี (2553) ที่ได้กล่าวถึงกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบสามารถสรุปได้เป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ 2) การตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ

4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างเสริมทักษะวิชาชีพผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากเป็นรูปแบบเป็นรูปแบบที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาให้สามารถสร้างเสริมทักษะวิชาชีพให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ เกตเซลและคณะ (Getzels and Others, 1968) ที่กล่าวว่า รูปแบบที่ดีและมีประโยชน์ควรมีคุณลักษณะเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง ระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา และควรนำไปสู่การทดสอบหรือการทดลองใช้ และประเมินผลการใช้รูปแบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาที่พัฒนาขึ้นได้ผ่านการตรวจสอบและการทดลองใช้ในสถานการณ์จริง ดังนั้นผู้บริหารของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชรควรให้ความสำคัญและสนับสนุนให้นำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ไปใช้ในสถานศึกษาต่อไป

1.2 รูปแบบที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ซึ่งทั้งหมดมีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง เมื่อนำรูปแบบไปใช้ควรปฏิบัติให้ครบองค์ประกอบ

1.3 ควรปรับระบบโครงสร้างการบริหารให้ยืดหยุ่น และมีความเหมาะสม เพื่อสนับสนุนศูนย์บ่มเพาะเพื่อสร้างผู้ประกอบการของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบมาตรการเสริมแรงให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการสร้างผู้ประกอบการ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประเมินการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างเสริมทักษะวิชาชีพผู้เรียน ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา ด้วยแนวทางหรือวิธีการอื่น ๆ เช่น การพัฒนาระบบหรือการพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา เป็นต้น

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างเสริมทักษะวิชาชีพผู้เรียน ของวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กรรต์น์ พิพัฒน์ผล. (2557). องค์ประกอบความสำเร็จของการจัดการอาชีวศึกษาในสถานประกอบการขนาดใหญ่. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เจ็ดฤดี ชินเวโรจน์. (2562). การพัฒนาระบบการขับเคลื่อนศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา. วารสารวิจัยและนวัตกรรมทางการอาชีวศึกษา, 3(2), 40-46.
- ชีวัน ทองสอดแสง และคณะ. (2560). ปัจจัยสำเร็จของหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย. วารสารวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 7(พิเศษ), 2-10.
- ประยูร อัครบวรและคณะ. (2553). การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม (Network Building and Participatory). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนัสนันท์ มีทรัพย์ทอง. (2563). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดวิทยาลัยเทคนิคในภาคตะวันออก. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2553). การวิจัยพัฒนารูปแบบ. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2(4), 1-15.
- วีระพันธ์ สิทธิพงศ์. (2541). ปรัชญาอาชีวและเทคนิคศึกษา. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2563). คู่มือการปฏิบัติงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- อนันท์ งามสะอาด. (2553). กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนอาชีวศึกษา. สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2564, จาก <https://sisatblog.wordpress.com>
- อรุณ สุนทรนนท์. (2552). ทศนคติของผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติของนโยบายการพัฒนาฝีมือแรงงาน. (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Getzels, J.W., and others. (1968). Education administration as a social process. New York: Harper & Row.